

...

## **Fővárosi Ítéltábla**

**mint másodfokú bíróság**

**2.Mf.31.214/2023/10.**

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a Winkler és Társai Ügyvédi Iroda (Cím5 ügyintéző: dr. Mészáros Márk ügyvéd) által képviselt **Felperes1** (Cím3) felperesnek – a Mozdonyvezetők Szakszervezete (Cím6, ügyintéző: dr. Záhonyi Zsolt alelnök) által képviselt **Alperes1** (Cím1) alperes ellen tanulmányi szerződéből eredő igények iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 27.M.70.400/2022/26. számú ítélete ellen az alperes által 29. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

### **végzést:**

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A másodfokú bíróság a felperes másodfokú perköltségét 40.000 (negyvenezer) forint + áfa, a fellebbezési illetéket 97.477 (kilencvenhétezer-négyszázhetvenhét) forintban állapítja meg.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

### **Indokolás**

#### **Az elsőfokú bíróság döntése és az alapjául szolgáló tényállás**

[1] A Budapest Környéki Törvényszék a 2023. november 10-én meghozott 27.M.70.400/2022/26. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek tanulmányi szerződésből eredő tanfolyami díj jogcímén 218.459 forintot, kötbér jogcímén 1.000.000 forintot és ezen összegek késedelmi kamatát, valamint 193.892 forint perköltséget, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest 39.404 forint tanúdíj megfizetésére és megállapította, hogy a fennmaradó 13.134 forint tanúdíj az állam terhén marad, továbbá akként rendelkezett, hogy a felperes által lerótt 159.617 forint eljárási

illetékből 119.713 forint a felperes terhén marad, a fennmaradó 39.904 forint illetéket az állam viseli.

[2] Az általa megállapított tényállás szerint a felek 2018. november 5. napján munkaviszonyt létesítettek mozdonyvezető-gyakornok munkakörre, határozatlan időre és ezzel egyidejűleg tanulmányi szerződést kötöttek mozdonyvezetői képesítés megszerzésére havi 180.500 forint bérezéssel. A munkaszerződés 5. pontjában a felek abban állapodtak meg, hogy a munkaszerződés megkötését követően tanulmányi szerződést kötnek, amelynek célja az alperes mozdonyvezetői kiképzésének biztosítása és rögzítették, hogy a képzés sikeres elvégzése és a szükséges vizsga letétele után a munkaszerződést módosítani fogják, amely szerint a munkavállaló dízel- és villamos-mozdonyvezető munkakörben dolgozik tovább a munkáltatónál.

[3] A felek az általuk ténylegesen 2019. november 5. napján megkötött – 2018. október 24. napi keltezéssel ellátott – tanulmányi szerződés preambulumban rögzítették, hogy a felperes mozdonyvezetői munkaerő-igényét részben a jelen megállapodásban foglaltak útján, vagyis az arra alkalmasnak talált munkavállalók képzésének támogatása, majd e személyek munkaviszony keretében történő alkalmazása útján kívánja kielégíteni. Ennek érdekében a munkavállaló a szerződésben meghatározott tanulmányok folytatását és vizsgák letételét vállalja, azzal, hogy a munkáltató „támogatásként a tanulmányok folytatásának jelentős költségeit megelőlegezi a munkavállalónak, továbbá a tanulmányok folytatásának időtartama alatt a munkavállalót – tényleges teljes munkaidőben történő munkavégzés hiányában is – gyakornoki munkakörében alkalmazza és részére bért fizet, illetve e bér után megfizeti az előírt járulékokat.” Ennek ellenszolgáltatásaként a munkavállaló az előírt tanulmányok legjobb tudása szerinti folytatására, a vizsgák lehető legrövidebb időn belüli és lehető legjobb eredménnyel történő letételére köteles, ezt követően pedig köteles a munkáltatóval mozdonyvezető munkakörben történő foglalkoztatásra vonatkozó munkaszerződést kötni, és e munkaviszonyát legalább öt évig fenntartani.

[4] A tanulmányi szerződés I. pontjában a felek rögzítették, hogy 2018. november 5. napján határozatlan idejű munkaviszonyt létesítettek gyakornok munkakörre, amelynek célja kizárólag az, hogy a munkáltató ilyen módon is támogassa a munkavállalót a tanulmányok sikeres folytatásában és biztosítsa a munkavállaló megélhetését és társadalombiztosítási jogviszonyának fennállását a tanulmányok folytatásának idején. Rögzítették továbbá, hogy a képzésen történő részvételhez és a vizsgákra történő felkészüléshez szükséges idő munkában töltött időnek minősül, amely időtartam alatt a munkavállalót a munkáltató mentesíti a munkavégzési kötelezettsége alól.

[5] A tanulmányi szerződés II./5. pontjában a felek abban állapodtak meg, hogy a szerződés értelmezése során a munkáltató által nyújtott támogatásnak kell tekinteni a munkavállalónak kifizetett munkabért (távolléti díjat), a munkáltató által a képzés költségeivel kapcsolatban vállalt kötelezettségeket (a költségek munkáltató általi előlegezését), továbbá a munkavállalónak biztosított utazási költségtérítést és kedvezményeket.

[6] A II/6. pontban a felek rögzítették, hogy a képzés költségei mindösszesen 1.075.000 forint összeget tesznek ki, amelynek megfizetését a képzési szolgáltatást nyújtó gazdasági társaság felé a munkáltató vállalta, azt megelőlegezte. A felek megállapodtak abban, hogy a képzési költségek teljes összegét a munkavállaló elsősorban a jelen szerződés IV. fejezete alapján létesített munkaviszonyból elért jövedelméből köteles visszafizetni a munkáltatónak.

[7] A tanulmányi szerződés III./8. pontjában a munkavállaló vállalta, hogy 2018. november 5. napjától kezdődően részt vesz a cégnév1 Kft. által szervezett mozdonyvezetői tanfolyamon. A tanulmányi szerződés IV./11. pontjában a felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy a jelen szerződés szerinti országos pályahálózatra érvényes közforgalmú dízel – és villamosmozdony-vezető alapvizsga letételét, illetve az ezt igazoló oklevél megszerzését követő nyolc naptári napon belül akként módosítják a köztük létrejött munkaszerződést, hogy a továbbiakban a munkavállaló mozdonyvezető munkakörben kerül foglalkoztatásra.

[8] A 12. pontban a felek megállapodtak, hogy a munkavállaló kötelezettséget vállal arra, hogy a jelen fejezet rendelkezései alapján létesített munkaviszonyt a létesítését követő öt naptári év időtartam alatt rendes felmondás útján nem szünteti meg. A 13. pontban a munkavállaló kötelezettséget vállalt arra, hogy a IV. fejezet szerinti munkaviszonya alapján elért jövedelméből visszafizeti a munkáltatónak a jelen szerződés szerinti képzés költségét, vagyis mindösszesen 1.075.000 forintot, oly módon, hogy azt a munkavállaló részére kifizetendő nettó munkabér vagy más juttatás összegéből a munkáltató közvetlenül levonja, a levonás összege havonta a 25.000 forintot nem haladhatja meg. Ehhez a munkavállaló jelen szerződésben kifejezett feltétlen és visszavonhatatlan felhatalmazást adott a munkáltató részére.

[9] A tanulmányi szerződés V. pontjában a „Szerződésszegés, elállás, felmondás” cím alatt, a 15. pontban a felek a következőkben állapodtak meg: „A munkavállaló szerződésszegése esetén a munkáltató jogosult a jelen szerződéstől egyoldalúan, a munkavállalóhoz intézett írásbeli nyilatkozat útján elállni. Az elállás a szerződést annak megkötésére visszamenőleges hatállyal megszünteti. A munkáltató jelen szerződéstől történő elállása esetén a munkavállaló az elállási nyilatkozat kézbesítésétől számított 15 (tizenöt) naptári napon belül egyrészről köteles – a munkáltató által a jelen szerződés alapján nyújtott összes támogatásra tekintettel – 1.000.000 forint, azaz egymillió forint összegű kötbér munkáltató részére történő megfizetésére, ezen túlmenően továbbá egyösszegben köteles a képzés költségeit (6. pont) visszafizetni a munkáltatónak. Amennyiben a munkavállaló a 12. pont szerinti időtartamnak csak egy részét nem tölti munkaviszonyban, úgy a képzés költségeinek megtérítésére vonatkozó kötelezettsége a munkaviszonyban nem töltött (napokban számítandó) idővel arányos.”

[10] A tanulmányi szerződést és a munkaszerződést a felperes a tanfolyam helyszínén, annak megkezdése előtt a résztvevő munkavállalókkal egyidejűleg írta alá, a

munkáltató részéről név1 HR vezető és tanúl vontatási- és biztonsági vezető volt jelen. A tanulmányi szerződés egyes pontjainak közös megbeszélésre, értelmezésére nem került sor.

[11] A tanulmányi szerződésben meghatározott mozdonyvezetői képzés alperes általi sikeres teljesítését követően a peres felek - 2019. december 16. napjától - a köztük létrejött munkaszerződést módosították, az alperes munkakörét mozdonyvezetőre változtatták és megállapodtak abban, hogy a munkáltató a munkavállalónak 2.130 forint/óra bruttó alapbért fizet, amelyen felül pótlékok és egyéb díjazások is megilletik a munkavállalót, figyelemmel a Cafetéria szabályzatában rögzítettekre.

[12] Az alperes a munkatársaival együtt a munkaviszony alatt szóban jelezte közvetlen felettesének, tanúlnak, nem tartják jogszerűnek a tanulmányi szerződés azon kikötését, hogy a visszafizetési kötelezettség kiterjed a kifizetett munkabérükre és költségtérítésre is, e körben azonban a felek egyeztetést nem folytattak. A felperes kérésükre minden évben kimutatást készített a képzési hozzájárulás címén a munkabérből levont és a még fennálló tartozás összegéről.

[13] Az alperes mozdonyvezető munkakörben 654 napot töltött munkaviszonyban a felperesnél. A 2021. szeptember 28-án kelt, majd másnap közölt azonnali hatályú felmondással a felperes megszüntette az alperes munkaviszonyát. Ezen intézkedéssel szemben az alperes peres eljárást nem indított.

[14] A tanulmányi szerződés tárgyát képező mozdonyvezetői képzés úgy épült fel, hogy az alperes 2018. november 5. napjától 2019. július 4. napjáig nyolc hónapon át egy több modulból álló elméleti képzésen vett részt, amelynek egyes moduljait követően az előírt vizsgakötelezettségének eleget tett. Ennek során általában hétfőtől péntekig, 8-tól 16 óráig Budapesten vett részt a tanórákon, ahová naponta tömegközlekedéssel járt be lakóhelyéről. Útiköltségét a felperes oly módon térítette meg, hogy részére a fenti időszakra bérletnév1 utazási bérletet, valamint vonat/busz térítést fizetett, mindösszesen 242.518 forint összegben. Ezen túlmenően az elméleti képzés teljes időszakára mentesítette a munkavégzési és rendelkezésre állási kötelezettsége alól a munkáltató az alperest.

[15] Az elméleti képzés időtartama alatt, 2018. november 5. napjától 2019. július 4. napjáig a felperes megfizetett az alperesnek bruttó munkabér, egyéb személyi kifizetések, utazási költségtérítés, a munkáltatót terhelő eho, szakképzési hozzájárulás, szja, és szociális adó jogcímén (a továbbiakban együtt: foglalkoztató ráfordítása) 2018 november hónapban 320.926 forintot, december hónapban 222.681 forintot, 2019. január hónapban 297.570 forintot, február hónapban 282.050 forintot, március hónapban 258.217 forintot, április, május és június hónapokban egységesen havi 255.057 forintot és július hónapban - időarányosan július 1-jétől 4. napjáig – 92.704 forintot. Július hónapban a munkáltató további 280.000 forint összegben éves bérletnév2 bérletet térített az alperesnek, amely a gyakorlati képzés teljesítése alatti és az azt követő munkába járáshoz volt szükséges.

[16] Az elméleti képzést követő gyakorlat idején az alperes mozdonyvezetőként dolgozott felügyelet mellett, „folyamatos” munkarendben, teljes munkaidőben. A 2019 július 5. napjától 2019. december 15. napjáig terjedő időszakban a mozdonyvezetői feladatokat a felperes mozdonyaival, a felperes irányítása alatt – oktató mozdonyvezető felügyeletével – végezte.

[17] A gyakorlat idejére a felperes – a fentiekben részletezett jogcímeken – foglalkoztató ráfordításaként 2019. július 5-31. napjáig időarányosan 440.342 forintot, augusztus hónapban 311.847 forintot, szeptember hónapban 371.855 forintot, október hónapban 343.545 forintot, november hónapban 403.138 forintot és december 1-jétől 15. napjáig időarányosan 238.880 forintot fizetett meg. A munkaviszony fennállása alatt a felperes az alperes munkabéréből a tanulmányi szerződés II./6., illetve IV./13. pontjában meghatározott 1.075.000 forint összegű képzési költségéből összesen 375.000 forintot vont le.

[18] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét a kötbér tekintetében alaposnak, a tanfolyami díj és a képzési költség megfizetése körében részben megalapozottnak találta. Döntését a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 229. § (1) – (8) bekezdésére, 42. § (2) bekezdés a) és b) pontjára, 51. § (2) bekezdésére, 27. § (1) és (3) bekezdésére, 29. § (3) bekezdésére, 31. § alapján alkalmazandó, a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:63. § (1) és (2) bekezdésére, 6:186. § (1) – (3) bekezdésére és 6:188. §-ára alapította.

[19] Mindenekelőtt vizsgálta, hogy a felek között létrejött-e tanulmányi szerződés, és úgy foglalt állást, hogy a tanulmányi szerződésben egyértelműen megállapodtak a teljesítendő magatartásokban, szolgáltatásokban, ezért a szerződés a felek között létrejött.

[20] Az alperes hivatkozása alapján vizsgálta a tanulmányi szerződés érvénytelenségét és úgy foglalt állást, utalva a BH2023. 43. számú döntésre, hogy a tanulmányi szerződés semmisségét abból az okból nem tudta megállapítani, hogy a munkáltató kötelezte volna a munkavállalót a tanulmányok elvégzésére. A perbeli munkaviszony kifejezetten abból a célból jött létre, hogy a munkavállaló mozdonyvezetői kiképzését biztosítsa és ezzel egyidejűleg kötöttek a felek tanulmányi szerződést. A munkavállaló szabadon dönthetett arról, hogy milyen feltételek mellett kívánja a munkaviszonyt létesíteni.

[21] Nem fogadta el az alperes hivatkozását az Mt. 229. § (2) bekezdés a) pontjába, 51. § (2) bekezdésébe és 146. § (3) bekezdés b) pontjába ütköző szerződéses kikötés miatti semmisségi okra sem. A tanulmányi szerződésben a felek kifejezetten rögzítették, hogy a képzésen történő részvételhez és a vizsgákra történő felkészüléshez szükséges idő munkában töltött időnek minősül, amely alatt a munkavállalót a munkáltató mentesítette a munkavégzési

kötelezettség alól. Az Mt. lehetővé teszi azt, hogy a felek megállapodjanak arról, hogy valamely képzés ideje alatt távolléti díjat fizet a részvételhez szükséges időre a munkáltató, ez nem minősül kógens törvényi előírásnak. Jelen esetben a felek éppen a közöttük létrejött polgári jogi megállapodásban, azaz a tanulmányi szerződésben állapodtak meg arról, hogy az elméleti képzés idejére – ideértve a képzésen történő részvételhez és a vizsgára történő felkészüléshez szükséges időt is – ezen okból való távollétek tartamára munkabért fizet az alperes részére. E kifizetések jogalapja ténylegesen nem munkaviszonyra vonatkozó kógens szabály, hanem a peres felek tanulmányi szerződésben foglalt megállapodása volt. Ezért megállapította, hogy az elméleti képzés nyolc hónapjára kifizetett munkabér, az azt terhelő adó és járulékok a tanfolyamon történő megjelenéssel összefüggésben adott munkáltatói hozzájárulás (bérletnév1 bérlet, busz-vonat utazási költségtérítés) megfizetésével a munkáltató tényleges érdemi támogatást nyújtott az alperesnek a tanulmányok folytatásához, azok összege az Mt. 229. § (1) és (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelő, jogszerűen kikötött és egyértelműen a megállapodásban ekként definiált támogatásnak minősült. Utalt a Kúria Mfv.II.10.901/2006/3. számú döntésre, amely szerint a képzés idejére biztosított szabadidőre fizetett díjazás tanulmányi támogatásként illette meg a munkavállalót, ezért a támogatás időarányos része alappal visszakövetelhető.

[22] Ugyanakkor úgy foglalt állást, ettől eltérő megítélés alá esik a „gyakorlat” időszaka, amikor is 2019. július 5-től 2019. december 15-ig az alperes mozdonyvezetői munkakörbe tartozó feladatokat látott el teljes munkaidőben, oktató-mozdonyvezető felügyelete mellett. Ezen időszak alatt is és ezt követően is költségként merült fel az alperesnek a munkavégzés helyére történő utazása, amelyet a felperes éves bérletnév2 bérlet árának, mint költségtérítésnek a megfizetésével biztosította. A gyakorlati időszakra a felperes a keresetnyilvántartások szerint nem csak alaphétt, hanem külön pótlékokat is fizetett. A felperes javára végzett munka alapján az alperest az Mt. 42. § (2) bekezdés b) pontja alapján bruttó munkabére és az Mt. 51. § (2) bekezdése alapján a munkába járással indokoltan felmerült költségei megtérítése megillette. Ezért a gyakorlati képzés alapján kifizetett munkabér és annak közterhei, valamint a munkába járáshoz nyújtott költségtérítést nem minősítette a tanulmányi szerződés alapján a felperes által vállalt támogatásnak, azt az Mt. említett kötelező rendelkezései alapján kellett azt az alperes részére megfizetnie a munkáltatónak.

[23] Megjegyezte, hogy a tanulmányi szerződés sem a preambulumban, sem a felek által vállalt kötelezettségre vonatkozó 2. és 3. pontban nem tért ki külön a gyakorlati képzés időszakára, sőt a preambulumban támogatásként kifejezetten „a tanulmányok folytatásának” időtartamát jelöli meg azzal, hogy ténylegesen teljes munkaidőben történő munkavégzés hiányában is bért fizet a munkavállaló részére a munkáltató. Ezzel szemben a gyakorlati időszakában az alperes munkát végzett, ezért a tanulmányi szerződés II/5. pontjának azon rendelkezését, amely szerint támogatásnak kell tekinteni a munkavállalónak kifizetett munkabért, távolléti díjat és a neki biztosított utazási költségtérítést és kedvezményeket a 2019. július 5. és december 15. közötti gyakorlati képzés vonatkozásában az Mt. 42. § (2) bekezdés b) pontjába, az 51. § (2) bekezdésébe ütközőnek, ezáltal az Mt. 27. § (1) bekezdése alapján érvénytelennek minősül.

[24] Rögzítette, arra helytállóan hivatkozott az alperes, hogy a munkaviszony fenntartására vonatkozó öt éves kötelezettség nem áll arányban a munkáltató által nyújtott támogatással, ezért a tanulmányi szerződés e rendelkezését az Mt. 229. §-ába ütköző volta miatt részlegesen érvénytelennek találta, figyelemmel az Mt. 29. §-ára. Az alperes perbeli hivatkozása szerint ugyanis a munkáltató által nyújtott támogatás mértékével legfeljebb a munkaviszony 405 nap fenntartására vonatkozó kötelezettség állt volna arányban. Utalt arra, hogy a hosszabb ideje egységes ítélkezési gyakorlat értelmében amennyiben a felek által kikötött ellenérték nem volt megfelelő összegű, úgy az Mt. 29. § (3) bekezdése alapján a részleges érvénytelenség szabályainak alkalmazásával a bíróság meghatározhatja a tartózkodási kötelezettséggel arányban álló, megfelelő ellenérték összegét. A perbeli esetben a tanfolyam, azaz a mozdonyvezetői képzés nyolc hónapon át tartott, ennek teljes időtartama alatt mentesült az alperes a munkavégzési és rendelkezésre állási kötelezettség alól, erre az időszakra a felperes munkabért és költségterítést fizetett. A további öt hónap gyakorlati időszakot a már kifejtettek szerint nem tekintette a tanulmányi szerződés alapján nyújtott munkáltatói támogatásnak, így a munkáltatónak relatíve rövid ideig kellett támogatnia az alperes tanulmányainak folytatását. Ugyanakkor – különös tekintettel tanú1 tanúvallomásában foglaltakra – azt is figyelembe vette, hogy a felperes támogatásával az alperes egy olyan speciális szakképesítést szerzett, amelyet versenyképes bér fejében nem csak országnév1 területén, hanem szinte bárhol a világban kamatoztathat, ezért az eset összes körülményeit mérlegelve a támogatás mértékével négy évet talált arányban állónak.

[25] Nem találta alaposnak az alperes azon hivatkozását, hogy a tanulmányi szerződésben 1.000.000 forint összegben meghatározott kötbér a szerződés érvénytelenségére figyelemmel nem jogszerűen került kikötésre. A részleges érvénytelenség nem érintette a felek kötbérre vonatkozó, a tanulmányi szerződés 15. pontjában foglalt megállapodását. Az alperes személyes nyilatkozatai és tanú2 tanúvallomása pedig alátámasztotta, hogy a munkaviszony létesítését megelőző elbeszélgetésen is egyértelműen elhangzott, hogy a munkavállalóknak a tanulmányi szerződés megszegése esetén kötbért kell fizetniük.

[26] Nem látott alapot a kötbér mérséklésére sem, mivel az ítélkezési gyakorlat szerint erre csak abban az esetben kerülhet sor, ha a per adataiból megnyugtatóan megállapítható, hogy a szerződésszegés folytán számottevő kár nem keletkezett és a szerződésszegés enyhébben megítélhető. A peradatokból szerint az alperes szerződést segezt, mert a fentebb megállapított négyéves időtartam letelte előtt a munkáltató azonnali hatályú felmondással megszüntette a munkaviszonyt 2021. szeptember 29. napjára, így a szerződésben vállalt 1460 nap helyett csupán 654 napot dolgozott le. Kiemelte, a kötbér rendeltetési funkciója az, hogy a munkavállalót a szerződésben vállalt kötelezettség teljesítésére szorítsa és ezzel a szerződésszegést elkerülje. A kötelezett a kötbérigénnyel szemben kimentheti magát az adott helyzetben általában elvárható magatartása bizonyításával, ilyen kimentő körülményre az alperes nem hivatkozott, az azonnali hatályú felmondás jogszerűsége, ezzel összefüggésben a szerződésszegés ténye a perben a 30 napos keresetindítási határidő eltelte miatt már nem volt vitatható.

[27] Rögzítette, a kötbér kárátalány jellegéből következik, hogy az érvényesítéséhez a kár bizonyítása nem szükséges, sőt az sem, hogy a jogosultnak egyáltalán kára keletkezzen. A kötbér mértékét, összegét a funkciójára tekintettel nem a másik fél által nyújtott

szerződéses támogatás mértékével, hanem a szerződésszegéssel a másik félnek okozott, vagy okozható kár és hátrányok mértékével kell összevetni. tanúl tanúvallomása alapján bizonyítottanak találta, hogy a felperes üzleti tevékenységében nagymértékű a fluktuáció és ennek kivédésére alkalmazza a tanulmányi szerződésben foglaltakat. A felperes időt, erőforrást nem sajnálva kiképezte az alperest a mozdonyvezetői munkakör betöltésére, aki részben nem a felperesnél kamatoztatta a megszerzett tudását, mindez a felperesnek komoly anyagi veszteséget jelentett, ideértve azt is, hogy az alperes helyett új munkavállaló felvételéről vagy kiképzéséről kellett gondoskodnia. Figyelemmel a tanulmányi szerződés tárgyát képező képzettség speciális jellegére is, úgy foglalt állást, az 1.000.000 forint összegű kötbér nem tekinthető eltúlzott mértékűnek és annak mérséklésére sem látott alapot. Utalt arra, a Ptk. 6:186-189. §-ában foglaltak nem írnak elő „arányosítást”, ahogy az a tanulmányi szerződés 15. pontjába foglaltakból sem következik. A felek kifejezetten abban állapodtak meg, hogy csak a „képzés költségeinek megtérítésére” vonatkozó kötelezettség arányos a munkaviszonyban nem töltött idővel.

[28] Mindezek alapján a tanulmányi szerződés alperes által sem vitatott megszegése miatt a felperes elállására tekintettel kötelezte az alperest a felperes által nyújtott támogatások részbeni visszatérítésére az alábbi számítások szerint. A mozdonyvezetői képzettség megszerzését követően, azaz 2019. december 16-tól négy éven át, azaz 1460 napig kellett volna az alperesnek munkaviszonyban állni. A munkaviszony megszüntetésére figyelemmel az alperes 654 napot dolgozott mozdonyvezető munkakörben így 806 napot nem töltött ki a tanulmányi szerződésben vállalt kötelezettségéből. A szerződés 6. pontjában foglalt 1.075.000 forintból a 15. pont szerinti megállapodás alapján a munkaviszony fennállása alatt a felperes már levonásba helyezett az alperes munkabéréből 375.000 forintot és a fennmaradó 700.000 forintot követelte „tanfolyamdíj” jogcímén. A tanulmányi szerződés 15. pontja alapján időarányosan kizárólag a szerződésszegéssel érintett időszakra eső képzési költséget tudta alapul venni (1.075.000 – 481.541) és abból levonta a már megfizetett 375.000 forintot, így összesen 218.459 forint és késedelmi kamata megfizetésére kötelezte ezen a jogcímén az alperest.

[29] A felek egyező előadása alapján az elméleti képzés idejére bruttó munkabér, utazási költségterítés és a munkabért terhelő munkáltatói adók és járulékok jogcímén kifizetett összegek 2.239.319 forintot tettek ki, a ledolgozott időszakra eső támogatás időarányosan 1.003.092 forint volt.

[30] A képzési költség címén előterjesztett további kereseti igényt nem tartotta alaposnak, e körben utalt a tanulmányi szerződés II.5. pontjára, visszautalva a szerződés I. fejezetében foglaltakra is, amiben a felek meghatározták, hogy mit kell a munkáltató által nyújtott támogatásnak tekinteni. A szerződés 6. pontja kizárólag az 1.075.000 forint összegű képzési költségek, annak munkáltató általi megelőlegezését, illetve a munkavállaló általi visszafizetési kötelezettséget szabályozza. Ettől eltérően a tanulmányi szerződés „szerződésszegés, elállás, felmondás” megnevezésű V. fejezetének 15. pontja rögzíti a munkavállalói szerződésszegés miatt a munkáltatói elállás esetén a munkavállaló részéről visszatérítendő támogatás mértékét. Ennek nyelvtani értelmezését elvégezve úgy foglalt állást, a felek abban állapodtak meg, hogy a munkavállalói szerződésszegés miatti felperesi elállás esetén az alperes kizárólag az 1.000.000 forint összegű kötbért és a 6. pontban

meghatározott képzési költséget köteles egyösszegben visszafizetni, utóbbi költséget pedig csak a munkaviszonyban nem töltött napok arányában. Érvelése szerint függetlenül attól, hogy a támogatások körét az 5. pontban, illetve a preambulumban tágabban határozták meg a felek, a szerződés V.15. pontjában – az alperesre kedvezőbben – szűkebben állapították meg a munkavállalói szerződésszegés miatt a munkáltatói elállás esetén a munkavállaló részéről visszafizetendő támogatás mértékét, és csak a 6. pontban meghatározottak visszafizetésének kötelezettségét rögzítették. Rámutatott arra, az Mt. 229/A. § (1) bekezdése nem tiltja, hogy a 229. § (6) bekezdésében foglaltaktól a felek megállapodása eltérjen, ahogy az jelen esetben is történt. Mindezek miatt elutasította a 2.966.990 forint összegben követelt, a kifizetett bruttó munkabér, annak munkáltatói terhei és utazási költségterítés és egyéb kedvezmények alapján képzési költség jogcímén előterjesztett felperesi igényt.

### **Az alperes fellebbezése**

[31] Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatást és a kereset elutasítását kérte, másodlagosan a felperes számára fizetendő összeget 1.000.000 forintban kérte megállapítani, és ezzel összefüggésben a fizetendő perköltséget 160.225 forintra kérte mérsékelni.

[32] Érvelése szerint az elsőfokú bíróság a tanulmányi szerződés érvényessége és a kötbér tekintetében az irányadó jogszabályokat nem megfelelően értelmezte, a tanulmányi szerződés időtartamának megállapításakor pedig valótlan tényre alapozta döntését és helytelen következtetésre jutott, ezért a döntés e körben megalapozatlan.

[33] Álláspontja szerint a tanulmányi szerződésben szereplő ötéves, és az elsőfokú ítéletben megállapított négyéves időtartam sem felel meg a támogatás mértékével arányos idő törvényi feltételeinek. A tanulmányi szerződés időtartamát a mozdonyvezetői munkaviszonyban töltött 654 napra figyelemmel 405 napban kérte megállapítani és a képzés 1.075.000 forintos mértéke sem alapozza meg az ettől eltérő következtetés levonását. tanúl tanú nem tett olyan nyilatkozatot, amit az elsőfokú bíróság ítéletében döntése alapjául rögzített. A mozdonyvezetői képzés végeredményeként megszerzett végzettség kizárólag országnévű területén, valamint a határtól legfeljebb 15 kilométerre eső, úgynevezett üzemváltó állomás és országnévű között jogosít mozdonyvezetői tevékenység ellátására. Máshol a világban, de Európa országaiban is jelentősen eltérőek a vasútüzemi, forgalmi szabályok, jelzéseképek, vonatbefolyásoló rendszerek, és a külföldi munkavégzéshez a teljes tanfolyamot az adott ország hivatalos nyelvén el kell végezni, a vasúti járművezetői engedély honosítására nincs lehetőség, figyelemmel a vasúti közlekedés biztonságával összefüggő munkakört betöltő munkavállalók szakmai képzésének és vizsgáztatásának, a vasúti vizsgaközpont és képzőszervezetek működésének, a képzési engedély kiadásának, továbbá a vasúti járművezetői gyakorlat szabályairól szóló 19/2011. (V. 10.) NFM rendeletről. Mindezek miatt nyilvánvalóan helytelen következtetést vont le az elsőfokú bíróság, amikor négy évben határozta meg a mozdonyvezetői képzettség megszerzése utáni, munkaviszonyban kötelezően letöltendő időtartamot.

[34] Fenntartotta az elsőfokú eljárásban előadott azon hivatkozását is, miszerint a tanulmányi szerződés létre sem jött, az elsőfokú bíróság valós tényeket helytelenül értékelt ekörben is. Sem a képzési költség megelőlegezése, sem a munkaviszonya alapján járó munkabér és költségtérítés nem minősült támogatásnak a tanulmányi szerződés vonatkozásában, így annak kötelező eleme hiányában nem lehet érvényes a megállapodás. A perben becsatolt kúriai összefoglaló jelentés 33. oldalán a perbeli esettel gyakorlatilag megegyező tényállás mellett a bíróság a tanulmányi szerződés érvénytelenségét és az Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontjának sérelmét állapította meg.

[35] Másodlagos fellebbezési kérelme indokául előadta, hogy az elsőfokú ítélet azon rendelkezése, miszerint a tanfolyami díj jogcímén fizetendő összeg a kötbéren felül fizetendő meg, a káronszerzés tilalmába (Ptk. 6:187. § (3) bekezdés) ütközik. Az erre nézve előadott érveit az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, de annak mellőzését ítéletében nem indokolta. Hangsúlyozta, a jogosult a kötbér mellett csak a kötbért meghaladó kárát érvényesítheti, de jelen esetben a más jogcímen fizetendő összeg a kötbér összegénél alacsonyabb, így a kötbér melletti érvényesítésének jogszabályi akadály van.

### **A felperes fellebbezési ellenkérelme**

[36] A felperes a fellebbezéssel érintett körben az elsőfokú ítélet helybenhagyását, és az alperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. Érvelése szerint az alperes tévesen állítja, hogy a munkaviszony fenntartásának négyéves időtartama nem áll arányban az általa megszerzett tudással. Az alperes fellebbezési indokolása kizárólag azon az érvelésen alapul, hogy az elsőfokú bíróság szerint a megszerzett tudás „szinte bárhol a világon” felhasználható, hibás következtetés. Az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra az álláspontra, hogy a tanfolyam közel egyéves időtartamának ellenére is olyan egyedi tudást szerzett meg az alperes, amely a munkaerőpiacon széles körben pénzre váltható, és annak bővítése esetén még nagyobb spektrumban vállalhat munkát az alperes, illetve állíthatja tudását más munkáltatók érdekébe. Az alaptudást ugyanis, amelyből az alperes profitálhat, a munkáltató biztosította, megszerzett tudás egy univerzális, a munkaerőpiacon keresett tudás, ezzel ellentétes állításait az alperes nem bizonyította és nem támasztotta alá konkrét jogszabályi hivatkozásokkal.

[37] Vitatta az alperes azon fellebbezési érvelését is, amely szerint a tanulmányi szerződés a felek között nem jött létre. Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat helyesen ítélte meg, elsődleges feladata a szerződés létrejöttének vizsgálata volt és helyesen állapította meg, hogy a tanulmányi szerződés érvényesen létrejött, a jogi helyzet megítélése ez alapján lehetséges. A tanulmányi szerződés a munkaviszony keretében létrejött polgári jogi megállapodás, ehhez a feleknek a lényeges jogokban és kötelezettségekben kellett megállapodniuk. Ennek keretében az alperes szabadon vállalta az egyes tételek visszafizetését szerződésszegés esetére, így az 1.000.000 forint összegű kötbér megfizetését is. A felek kölcsönös akarata munkaviszony létesítésére irányult, így nem foghat helyt az az alperesi állítás, miszerint a munkáltató kötelezte volna a tanfolyam elvégzésére, a

jogviszonyok létesítését az alperes kimondottan akarta. Az alperes részére támogatást nyújtott, így a tanulmányi szerződés lényegi eleme nem hiányzik. Az elsőfokú bíróság helyes következtetést vont le, hogy megvalósult a támogatás, a tanulmányok elméleti részére fizetett munkabérre figyelemmel. Ezen felül továbbra is fenntartotta azt a korábbi hivatkozását, miszerint támogatásként ítélandó meg egyes költségek előlegezése is.

[38] Vitatta azt az alperesi álláspontot is, hogy a perben érvényesíteni kívánt jogcímek a Ptk. 6:187. § (3) bekezdésébe ütköznenek, az alperes a megjelölt jogszabályhelyet tévesen értelmezte. Az általa megjelölt rendelkezés a késedelmi kötbér esetén lenne alkalmazandó, ami a szerződésszegéssel okozott károkért járó kártérítésre elszámolható. A Ptk. alkalmazása körében irányadó a GK 57. számú állásfoglalás, figyelemmel a Legfelső Bíróság 1/2014. PJE határozatára, mely szerint a szerződésszegés miatt fizetendő kártérítésbe csak azt a kötbért lehet betudni, amelyet a kárt szenvedett fél ugyanabban a szerződésszegésből folyóan kapott a másik féltől, azaz jelen esetben a szerződésszegés esetére kikötött kötbér összegébe a felperes további jogcímait nem kell betudni. Összeségében megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok helyes mérlegelésével megállapított tényállással összhangban jogszerű következtetést alkalmazott, döntése összességében is helytálló, annak csökkentése nem indokolt.

#### **A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokai**

[39] A fellebbezés alapos.

[40] A másodfokú bíróság a fellebbezés elbírálása során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontja miatt az anyagi pervezetést nem megfelelően adta meg, ellenben a tényállást részlegesen tárta fel, ezért eljárásjogi szabálysértés miatt az érdemi döntése megalapozatlan és az eljárás megismétlése szükséges.

[41] A perbeli jogvita tárgyát a felek által 2018. október 24-i keltezéssel megkötött, tanulmányi szerződésből eredő kötelezettségek teljesítése, illetve annak elmaradása és a szerződésszegésből eredő jogkövetkezmények alkalmazása képezte.

[42] A perbeli tanulmányi szerződéssel az alperes vállalta, hogy rész vesz a cégnév1 cégnév1 Kft. által szervezett mozdonyvezetői tanfolyamon és a képzési terv szerint előírt részvizsgákra felkészül, azokon részt vesz, valamint a képzési tervnek megfelelő időpontban országos közforgalmú dízel-villamos mozdonyvezetői-alapvizsgát szerez. A tanulmányi szerződés szerint a végzettség megszerzését oklevél igazolja. A perben a teljes képzési dokumentáció, az aláírt képzési szerződés, program, a tanrend, a tanterv, a tananyagegységek leírása, haladási napló, igazolások, az egyes vizsgákkal kapcsolatos dokumentáció és a bizonyítvány nem kerültek becsatolásra, mindezek nélkül a kereseti kérelemről megalapozott döntés nem hozható.

[43] A másodfokú bíróság a Pp. 370. § (4) bekezdése és 369. § (4) bekezdése szerint eljárva a 7. sorszámú végzésével tájékoztatta a feleket, hogy az elsőfokú bíróság által végzett anyagi pervezetés nem volt megfelelő. A másodfokú bíróság egyben rögzítette, hogy a tényállás megállapítása, a munka- és tanulmányi szerződés értelmezése, a támogatással arányos idő, és a teljes, illetve részleges érvénytelenség megítélése körében jelentősége van a teljes képzési dokumentációnak, amelyek beszerzése a perbeli esetben nem történt meg. Erre figyelemmel felhívta a feleket, hogy a Pp. 370. § (4) bekezdése szerint nyilatkozzanak arról, kérik-e figyelembe venni az elsőfokú bíróság nem megfelelő anyagi pervezetését, és a másodfokú bíróság anyagi pervezetése alapján lefolytatni az eljárást, beszerezni a szükséges dokumentációt.

[44] Az alperes mint fellebbező fél a másodfokú bíróság anyagi pervezetésére úgy nyilatkozott, kéri annak figyelembe vételét és a másodfokú bíróság anyagi pervezetése alapján lefolytatni az eljárást, továbbá kérte a 7. sorszámú végzésben feltüntetett, és a másodfokú bíróság által szükségesnek vélt dokumentumok beszerzését. A felperes ugyanakkor nem kérte mindezek figyelembe vételét és kifejtette, álláspontja szerint a felsorolt iratok beszerzése nem szükséges az ügy érdemi megítélése szempontjából, mivel a felperes az eljárás során a képzés és a megszerzett tudás tartalmát nem vitatta.

[45] A másodfokú bíróság arra mutat rá, a teljes képzési dokumentáció nem feltétlenül az alperes birtokában van, szükségesnek tűnik a képzést végző cég megkeresése is és a beszerzett okiratok további bizonyítást is indokolhatnak, ezért a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a bizonyítás kiegészítése a másodfokú eljárás kereteiben nem ésszerű. A Pp. 110. § (3) bekezdésében megjelenő „tartalom szerinti elbírálás elve” alapján a másodfokú bíróságnak az alperes fellebbezésében előadott kérelmet a fellebbezés előterjesztésével elérni kívánt célnak megfelelően kellett figyelembe venni és a megalapozott eljárási és anyagi kifogásokra figyelemmel az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének volt helye. Ezért a Pp. 381. §-a alapján az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[46] A megismételt eljárást az érdemi tárgyalási szaktól kell folytatni és az elsőfokú bíróságnak be kell szereznie a teljes képzési dokumentációt, ennek becsatolására fel kell hívni a feleket, illetve a hiányzó iratok beszerzése körében a képzést végző céget is meg kell keresni. Be kell szerezni az alperes által teljesített képzéssel kapcsolatos képzési tervet, valamint az aláírt képzési szerződést, képzési programot, a tanrendet, tantervet, a tananyagegységek leírását, a haladási naplót, az igazolásokat, az egyes vizsgákkal kapcsolatos dokumentációt és a képzés alapján megszerzett bizonyítványt is. Az okiratokat a felek részére meg kell küldeni és be kell szerezni arra vonatkozó nyilatkozataikat.

[47] A perbeli esetben az alperes fellebbezésében fenntartotta ugyanis azt az elsőfokú eljárásban előadott érvelését, hogy a képzési költség megelőlegezése, a munkaviszony alapján járó munkabér és költségterítés nem minősül támogatásnak a tanulmányi szerződés

vonatkozásában, így ezen elemek hiányában a tanulmányi szerződés érvényesen nem jött létre. Mindezzel az alperes ténylegesen a perbeli tanulmányi szerződés teljes érvénytelenségét állította, utalva az összefoglaló jelentés 33. oldalán szereplő döntés alapján az Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontjába ütköző szerződéses megállapodás miatt megállapítható érvénytelenségre.

[48] A fentebb leírtak szerint lefolytatott bizonyítás alapján lehet csak megalapozottan állást foglalni abban, hogy a felperes milyen jellegű és mértékű, az Mt. 229. § (1) bekezdése szerinti támogatásban részesítette az alperest és a tanulmányi szerződés valamely része, részei, vagy annak egésze semmisség okán érvénytelen-e, és erre figyelemmel az Mt. 29. § (1) – (3) bekezdése szerint teljes vagy részleges érvénytelenség alkalmazandó. Ennek megítélésénél nem hagyható figyelmen kívül, hogy a részleges érvénytelenségről akkor van szó, ha az érvénytelenségi ok a szerződésnek olyan részét érinti, amely nélkül az még létrejötnék tekinthető (Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez). Részleges érvénytelenség esetén az is tisztázandó, hogy az azt állító fél a jogszabály rendelkezéseit alkalmazva nem állapodott volna meg a másik féllel (Érvénytelenség a munkaviszonyban Kúriai joggyakorlat-elemző összefoglaló vélemény 62. oldala). A szerződés részbeni érvénytelensége esetén azt a felet terheli a bizonyítás kötelezettsége, aki az egész szerződés megdőlését kívánja elérni, vagy neki kell bizonyítania, hogy a szerződést a felek az érvénytelen rendelkezés nélkül nem kötötték volna meg (BH2001.436.).

[49] A másodfokú bíróság jelen végzésében meghatározott iratok beszerzése azért is elengedhetetlen, mert ezek ismeretében van lehetőség arról állást foglalni, hogy a támogatás mértéke a munkaviszony fenntartásának kötelességeként nevesített munkavállalói kötelezettség időtartamával arányos-e és a vonatkozó törvényi feltételeinek a perbeli tanulmányi szerződés megfelel-e, amennyiben nem, az milyen jogkövetkezményt eredményez. Az időtartam ugyanis nem önmagában a munkavállaló által folytatott tanulmányok időtartamához, hanem a támogatás mértékéhez igazodik. A támogatás mértékével arányos idő fentiek tükrében való értékelése a kereseti kérelem megalapozottságára, marasztalás esetén az összecszerűség meghatározására ugyancsak kihathat.

[50] Tájékoztatni kell a megismételt eljárásban a feleket a kötbér fizetési kötelezettség alóli mentesüléshez a kötbér mértékének eltúlzott voltaához kapcsolódó bizonyítási kötelezettségekről is, melyek bizonyítása az alperes érdeke, így a bizonyítás sikertelensége is az ő terhe. E körben arra mutat rá a másodfokú bíróság, hogy a mentesüléshez a szerződésszegés kimentése szükséges, míg a kötbér mérséklése kivételes jogszabályi lehetőség abban az esetben, ha a szerződésszegés objektív és szubjektív összetevőihöz a felhozott indokok megalapozottak. Erre figyelemmel fel kell hívni a bizonyításra kötelezett felet a jogi érvelése kifejtése mellett bizonyítási indítványai előterjesztésére.

## **Záró rendelkezések**

[51] A Pp. 386. § (3) bekezdésének megfelelően eljárva a másodfokú bíróság a perköltség és az fellebbezési illeték összegét csupán megállapította, azok viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell döntenie. Másodfokú perköltségigényt csak a felperes számított fel a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján a megbízási szerződésre történt utalással, annak mértékéről a fellebbezési ellenkérelem terjedelme és a tárgyaláson kívüli elbírálásra tekintettel határozott a másodfokú bíróság, két munkaóra ráfordítással számolva. A fellebbezési illeték összege az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 46. § (1) bekezdésén alapul.

[52] A döntés meghozatalára a Pp. 376. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően tárgyaláson kívül került sor.

[53] A végzés elleni fellebbezést a Pp. 365. § (2) bekezdése kizárja.

Budapest, 2024. május 2.

dr. Orosz Andrea s.k.  
s.k.

dr. Szalai Beatrix s.k.

dr. Laczó Adrienn Lilla

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró